

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 76/22
Luxemburgissa 5.5.2022

Tuomio asiassa C-83/20
BPC Lux 2 ym.

Portugalin lainsäädäntö, johon Banco Espírito Santo kriisinratkaisutoimi perustuu, on yhteensopiva omistusoikeuden kanssa

Pannessaan luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytyksestä ja kriisinratkaisusta annetun direktiivin täytäntöön vain osittain ennen täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymistä Portugali ei ole vaarantanut direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamista

Banco Espírito Santo SA (jäljempänä BES) oli yksi Portugalin pankkijärjestelmän tärkeimmistä luottolaitoksista. Banco de Portugal (Portugalin keskuspankki) teki 3.8.2014 tätä luottolaitosta koskevan kriisinratkaisupäätöksen (jäljempänä kriisinratkaisutoimi) sen taloudellisen tilanteen vuoksi ja koska oli olemassa vakava vaara, ettei se olisi voinut täyttää velvollisuuksiaan. Tämän kriisinratkaisutoimen, joka on annettu luottolaitosten kriisinratkaisua koskevan kansallisen lainsäädännön¹ nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna 1.8.2014 annetulla asetuksella,² johdosta perustettiin Novo Banco -niminen omaisuudenhoito-yhtiö, johon siirrettiin tietyt BES:n varat, velat, taseen ulkopuoliset erät ja omaisuudenhoidossa olleet varat.

Pääasian kantajat (jäljempänä BPC Lux 2 ym.) ovat BES:n liikkeeseen laskemien toissijaisten joukkovelkakirjojen haltijoita. Massa Insolventella oli suoria ja välillisiä BES:n omistusosuuksia. BPC Lux 2 ym. ja Massa Insolvente riitauttivat kriisinratkaisutoimen kansallisissa tuomioistuimissa, ja ne väittivät tässä yhteydessä muun muassa, että kriisinratkaisutoimi oli unionin oikeuden vastainen.

Nämä viimeksi mainitut tekivät kaksi valitusta Portugalin ylimpään hallintotuomioistuimeen, joka pohti, onko kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella BES:n kriisinratkaisutoimi toteutettiin, yhteensopiva unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 2014/59³ ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja)⁴ 17 artiklan kanssa, koska useita kyseisessä direktiivissä säädettyjä vaatimuksia ei ollut pantu täytäntöön.

Lisäksi kyseinen tuomioistuin pohti, oliko Portugalin lainsäätäjä voinut vakavasti vaarantaa direktiivissä 2014/59⁵ säädetyn tavoitteen antaessaan 1.8.2014 päivätyn asetuksen, jolla kyseinen direktiivi saatettiin vain osittain osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ennen sen täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymistä 31.12.2014.

Unionin tuomioistuin katsoo tuomiossaan, että kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella BES:n kriisinratkaisutoimi toteutettiin, on yhteensopiva perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan kanssa. Se katsoo lisäksi, että se, että jäsenvaltio on pannut direktiivin tietyt säännökset täytäntöön vain osittain ennen direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan

¹ Luotto- ja rahoituslaitosten yleisestä sääntelystä annettu asetus (Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras), sellaisena kuin se ilmenee 10.2.2012 annetusta asetuksesta nro 31-A/2012.

² Asetus nro 114-A/2014, 1.8.2014.

³ Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU (EUVL 2014, L 173, s. 190).

⁴ Perusoikeuskirjan 17 artiklassa taataan omaisuuden suoja.

⁵ Sen 18.12.1997 annetussa tuomiossa Inter-Environnement Wallonie, [C-129/96](#) (ks. lehdistötiedote [nro 80/97](#)) vahvistetun periaatteen mukaisesti, joka koskee jäsenvaltioiden velvoitteita direktiivin täytäntöönpanoajana.

päätymistä, ei lähtökohtaisesti ole omiaan vakavasti vaarantamaan kyseisessä direktiivissä säädetyn tavoitteen toteutumista.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin tarkastelee aluksi, voidaanko pääasiassa soveltaa direktiivin 2014/59⁶ säännöksiä, joihin on vedottu. Se katsoo tältä osin, että kyseisen direktiivin täytäntöönpanolle asetettu määräaika päättyi 31.12.2014. Näin ollen kyseessä olevan kriisinratkaisutoimen toteuttamisen ajankohtana eli 3.8.2014 tämä täytäntöönpanolle asetettu määräaika ei ollut päättynyt. Asiaa koskevasta vakiintuneesta oikeuskäytännöstään⁷ muistutettuaan unionin tuomioistuin toteaa, etteivät pääasian valittajat voi vedota ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa direktiivin 2014/59 säännöksiin, koska niitä ei voida soveltaa pääasiaan.

Perusoikeuskirjan 17 artiklan sovellettavuuden osalta unionin tuomioistuin muistuttaa, että sen 51 artiklan 1 kohdan mukaan sen määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Todettuaan yhtäältä, että 10.2.2012 annetulla asetuksella oli tarkoitus toteuttaa yksi toimista, joihin Portugalin tasavalta oli sitoutunut komission, Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Euroopan keskuspankin (EKP) välisessä talouspolitiikan edellytyksiä koskevassa yhteisymmärryspöytäkirjassa ja toisaalta, että 1.8.2014 annettu asetus on toimi, jolla direktiivi 2014/59 on pantu täytäntöön osittain, unionin tuomioistuin katsoo, että tältä osin unionin oikeutta sovelletaan perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, joten sen määräyksiä sovelletaan pääasiassa.

Tältä osin unionin tuomioistuin toteaa, että perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohtaan sisältyy kolme erillistä normia. Ensimmäisessä normissa, joka ilmaistaan ensimmäisessä virkkeessä ja on luonteeltaan yleinen, konkretisoituu omaisuuden kunnioittamisen periaate. Saman kohdan toisessa virkkeessä olevassa toisessa normissa on kyse omaisuuden riistämisestä, jolle asetetaan tietyt edellytykset. Kolmannessa normissa, joka ilmaistaan kyseisen alakohdan kolmannessa virkkeessä, puolestaan tunnustetaan valtioille oikeus muun muassa säännellä omaisuuden käyttöä siinä määrin kuin se on tarpeen yleisen edun vuoksi. Unionin tuomioistuin lisää, että kyseessä eivät kuitenkaan ole säännöt, jotka eivät liittyisi toisiinsa lainkaan. Toinen ja kolmas sääntö liittyvät yksittäisiin esimerkkeihin omistusoikeuden loukkaamisesta, ja niitä on tulkittava ensimmäisessä säännössä vahvistetun periaatteen valossa.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin tarkastelee ensinnäkin kysymystä siitä, sovelletaanko perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohtaa⁸ omistusoikeuden rajoituksiin, jotka liittyvät pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin pääomamarkkinoilla kaupankäynnin kohteina oleviin osakkeisiin tai joukkovelkakirjoihin. Todettuaan yhtäältä, että kyseisellä määräyksellä annettu suoja ulottuu varallisuusarvoisiin oikeuksiin, joista voidaan asianomaisen oikeusjärjestyksen perusteella johtaa saavutettu oikeusasema, joka mahdollistaa sen, että oikeuksien haltija käyttää niitä hyödykseen itsenäisesti, unionin tuomioistuin katsoo, että näin on pääomamarkkinoilla kaupankäynnin kohteina olevien osakkeiden tai joukkovelkakirjojen osalta. Toiseksi unionin tuomioistuin toteaa, että mainitut osakkeet tai joukkovelkakirjat on hankittu laillisesti. Tästä seuraa, että ne kuuluvat perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

Toiseksi, **unionin tuomioistuin katsoo, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen säännösten mukaisesti toteutettu kriisinratkaisutoimi ei merkitse perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua omaisuuden riistämistä.** Unionin tuomioistuin nimittäin toteaa, että **tässä kriisinratkaisutoimessa ei ole määrätty kyseisten osakkeiden tai joukkovelkakirjojen muodollisesta poisotosta tai**

⁶ Toisin sanoen direktiivin 2014/59 36, 73 ja 74 artikla.

⁷ Em. tuomio 18.12.1997, Inter-Environnement Wallonie; tuomio 17.1.2008, Velasco Navarro, [C-246/06](#) ja tuomio 27.10.2016, Milev, [C-439/16 PPU](#).

⁸ Perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan muutoin kuin yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädetyin edellytyksin ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä.

pakkolunastuksesta. Erityisesti kyseisellä toimenpiteellä ei ole riistetty näistä osakkeista tai joukkovelkakirjoista johtuvia oikeuksia niiden haltijoilta pakolla, kokonaan ja lopullisesti.

Kolmanneksi on kuitenkin niin, että kriisinratkaisutoimen toteuttaminen pääasiassa **kyseessä olevan** sellaisen **lainsäädännön mukaisesti**, jossa säädetään muun muassa luottolaitoksen omaisuuden siirtämisestä omaisuudenhoitoyhtiölle, **merkitsee** perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä tarkoitettua **omaisuuden käyttöä koskevaa sääntelyä, joka voi rajoittaa luottolaitoksen osakkeenomistajien ja sen velkojien, kuten joukkovelkakirjojen haltijoiden, joiden saatavia ei ole siirretty omaisuudenhoitoyhtiöön, omistusoikeutta.**

Kuten tämän määräyksen sanamuodosta ilmenee, omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä. Tutkittuaan peräkkäin edellytykset, joita kyseisessä määräyksessä asetetaan, unionin tuomioistuin katsoo, että **kun otetaan huomioon harkintavalta, joka jäsenvaltioilla on, kun ne tekevät taloudellislousteisia päätöksiä, perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan kolmas virke ei ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa ei ole nimenomaista säännöstä, jolla taattaisiin, ettei osakkeenomistajille aiheudu suurempia tappioita kuin ne, joita niille olisi aiheutunut, jos laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyytömyysmenettelyssä (no creditor worse off -periaate).**

Neljänneksi ja viimeiseksi unionin tuomioistuin tarkastelee kysymystä siitä, voiko se, että jäsenvaltio panee luottolaitosten kriisinratkaisua koskevassa kansallisessa lainsäädännössä **direktiivin 2014/59 tietyt säännökset osittain täytäntöön ennen direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymistä, vaarantaa vakavasti kyseisessä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen** tuomiossa Inter-Environnement Wallonie tarkoitetulla tavalla.

Se toteaa tässä yhteydessä, että määräaika direktiivin 2014/59 täytäntöön panemiseksi päättyi 31.12.2014, joten Portugalin tasavaltaa ei voida arvostella siitä, ettei se ollut toteuttanut kansallisessa oikeusjärjestyksessään kyseisen direktiivin täytäntöönpanotoimia kriisinratkaisutoimen toteuttamisajankohtana eli 3.8.2014. On kuitenkin niin, että **direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa jäsenvaltioiden, joille direktiivi on osoitettu, on pidättäydyttävä antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan tässä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen.** Koska pidättäytymisvelvollisuus koskee kaikkia kansallisia viranomaisia, sen on katsottava viittaavan minkä tahansa yleisten tai erityisten toimenpiteiden toteuttamiseen, joista tällainen kielteinen vaikutus voi johtua. Toisaalta jäsenvaltioiden tuomioistuinten on näin ollen direktiivin voimaantuloajankohdasta lähtien pidättäydyttävä niin pitkälti kuin mahdollista tulkitsemasta kansallista oikeutta tavalla, joka uhkaa täytäntöönpanolle varatun määräajan jälkeen vakavasti vaarantaa tässä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen.

Tältä osin unionin tuomioistuin muistuttaa, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, ovatko kansalliset säännökset, joiden lainmukaisuus on riitautettu, omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen, ja että tällaisen varmistamisen on välttämättä perustuttava kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon kaikki kyseessä olevan valtion alueella sovellettavat politiikat ja toimenpiteet. **Unionin tuomioistuimella on kuitenkin toimivalta ratkaista kysymys siitä, onko se, että jäsenvaltio on pannut direktiivin tietyt säännökset osittain täytäntöön ennen direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymistä, lähtökohtaisesti omiaan vakavasti vaarantamaan tässä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen.**

Tältä osin unionin tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että se on jo todennut, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus antaa väliaikaisia säännöksiä tai panna direktiivi täytäntöön vaiheittain. Tällaisissa tapauksissa direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamista ei välttämättä vaaranneta, vaikka siirtymäkaudeksi annetut kansalliset säännökset ovat direktiivin vastaisia tai vaikka tiettyjä direktiivin säännöksiä ei ole pantu täytäntöön. Tällaisessa tilanteessa unionin tuomioistuin nimittäin katsoo, että tällainen tulos voitaisiin aina saavuttaa panemalla kyseinen direktiivi lopullisesti ja täydellisesti täytäntöön asetetuissa määräajoissa.

Pidättäytymisvelvollisuus, johon unionin tuomioistuin on viitannut muun muassa asiassa Inter-Environnement Wallonie antamansa tuomion 45 kohdassa, on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan kaikkien sellaisten yleisten ja erityisten toimenpiteiden toteuttamista, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan kyseisessä direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen. **Koska jäsenvaltion toteuttamalla toimenpiteellä on tarkoitus panna täytäntöön – vaikkakin vain osittain – unionin direktiivi ja kun tämä täytäntöönpano on toteutettu oikein, tällaisen osittaisen täytäntöönpanotoimenpiteen toteuttamisen ei voida katsoa voivan aiheuttaa tällaista kielteistä vaikutusta,** koska se johtaa väistämättä kansallisen lainsäädännön ja sen direktiivin lähentymiseen, joka tällä lainsäädännöllä pannaan täytäntöön, ja koska sillä myötävaikutetaan täten kyseisen direktiivin tavoitteiden toteuttamiseen.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127.